

**DOROTA KOZŁOWSKA
WOJCIECH RYSZKOWSKI**

**OCENA REALIZACJI FUNKCJI
TURYSTYCZNYCH NA PRZYKŁADZIE
WYBRANYCH OBIEKTÓW AGROTURYSTYCZNYCH
(Ацэнка рэалізацыі турыстычных функцый на прыкладзе выбраных
агротурыстычных аб'ектаў)**

В исследовании рассматривается возможность применения пунктирной оценки степени выполнения туристических функций на примере некоторых избранных агротуристических объектов. В оценке применен метод экспертов. На основании проведенного исследования можно констатировать, что на первое место претендует Мазурская Ферма – 47 пунктов; на второе – Экологическое Хозяйство Посёлок Ятвяжско-Прусский (42 пункта); на третье – Экологическое Хозяйство Гижэ Марчак; на четвёртое – Экологическое Хозяйство Сафари – Пенкна Гора; и на пятое – Сад Сказок в Калетнике.

Применение пунктирных оценок для выполнения туристических функций подтвердило рациональность их применения.

1. Wprowadzenie

Агротурыстыка не jest zjawiskiem nowym, jednakże różni się od pozostałych form turystyki. Można domniemywać, iż podstawowe różnice tkwią w niewykorzystanym potencjale możliwości tej formy w procesie edukacyjno – wychowawczym oraz wizerunkowym. W klasycznym zbiorze funkcji turystycznych, takich jak: funkcja wypoczynkowa, zdrowotna, edukacji kulturowej, kształcenia świadomości ekologicznej, funkcja poznawcza, ekonomiczna, miastotwórcza, etniczna i polityczna brakuje wyraźnie funkcji агротурыстычnej mieszczącej w sobie szereg wcześniej wymienionych. Można, więc powiedzieć, że агротурыстыка jest swoistą mega funkcją, która nie posiada jednolitej definicji w Polsce i Europie [5, s. 144] i racjonalnych kryteriów oceny.

Mamy więc do czynienia z klasyczną sytuacją kiedy teoria nie nadąża za praktyką. Агротурыстыка jest – kryteriów ocen brak.

Można domniemywać, iż kryterium ocen jakościowych w агротурыстыке stanowić mogą oceny stopnia realizacji podstawowych funkcji turystycznych. W tym przypadku zakładamy, że część, jaką jest агротурыстыка powinna odpowiadać turystyce, jako całości. Powyższe stwierdzenie składa się tym samym na zagadnienie nowości naukowej referatu.

Celem badań jest ocena stopnia realizacji funkcji turystycznych wybranych gospodarstwach агротурыстычных.

Zasadność postawionego celu potwierdzają badania odnoszące się do realizacji poszczególnych konkretnych funkcji turystyki [2], [3], [4], [8], [10], [12].

На podstawie analizy przedstawionych opracowań można stwierdzić iż podstawowym problemem dla ocen jakościowych jest uzasadniony dobór kryteriów oceny. Kryteria jakościowe oparte o system gwiazdek [1, s. 5, za M. Kachniewską], stosowane w

klasycznych ocenach obiektów hotelowych nie odznaczają się wymaganą racjonalnością metodologiczną i rzeczową. Podobna sytuacja istnieje w obiektach agroturystycznych, w których istnieje dobrowolne poddanie się kategoryzacji [6]: (standard 1-, 2-, lub 3 słońeczka).

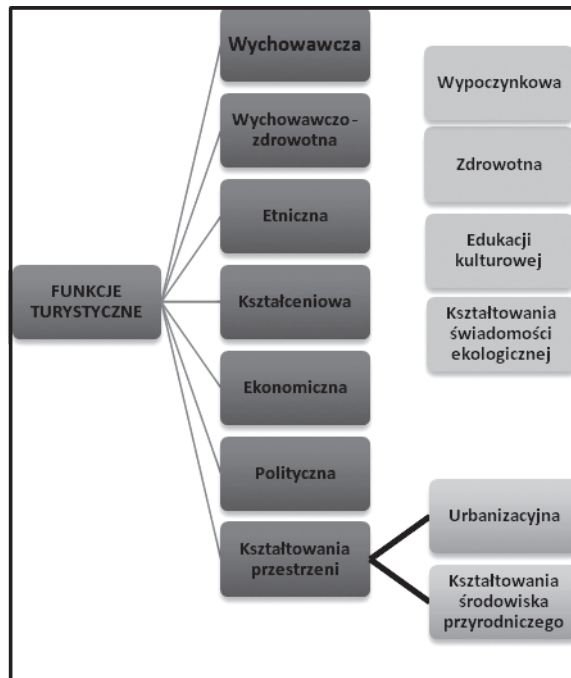
Zastosowanie jednakowych kryteriów ocen jakościowych dla różnych wielkości, klas i funkcji obiektów agroturystycznych z pewnością nie jest rozwiązaniem racjonalnym rzeczowo i metodologicznie.

Wydaje się, że tak jak niezasadnym byłoby w hotelu miejskim oceniać funkcje agroturystyczne, tak też w obiektach agroturystycznych nie możemy stosować kryteriów hotelarskich. Jakie mogą być kryteria ocen dla kwater agroturystycznych? Wydaje się, że oprócz ogólnych kryteriów i ocen jakościowych (np. słońeczka) zasadnym jest poszukiwanie nowych i skutecznych ocen – pomiarów jakości. Jednym z nich może być ocena stopnia realizacji funkcji turystycznych.

2. Funkcje turystyczne

W teorii turystyki najczęściej wymienia się 9 głównych funkcji z rozdzieleniem trzech z nich na „podfunkcje” (ryc. 1) [7, s. 48-84], [9, s. 87-112]:

Ryc. 1. Funkcje turystyki

Źródło: Napierała M., Żukow W., Muszkieta R., 2009, Czynniki wpływające na rozwój turystyki. Funkcje i dysfunkcje turystyki [w:] Z. Kwaśniak, (red.), Współczesne wyzwania turystyki i rekreacji dla zdrowia: zagadnienia pielęgnacyjne i fizjoterapeutyczne Current challenges of tourism and recreation to the health: issues in nursing and physiotherapeutic, wyd. Publishing House, Radomska Szkoła Wyższa, Radom, ss. 87-112. (za Panasiuk 2006, s. 34)

1. Funkcją wychowawczą, której podstawowym celem jest kształtowanie osobowości człowieka i przygotowanie do życia w społeczeństwie. Celami wychowania poprzez

turystykę są: cele fizyczne, zdrowotne, politechniczne, estetyczne, moralno –społeczne, resocjalizacyjne [7, s. 48-84].

2. Funkcję wypoczynkową odnoszącą się do likwidacji zmęczenia leżącego u podstaw zmian biochemicznych, fizjologicznych i innych leżących w sferze subiektywnych doznań człowieka. Główne zasady wypoczynku powinny usuwać zmęczenie po codziennej pracy, wysiłku fizycznym i umysłowym oraz preferować odpoczynek czynny. Program wypoczynku całorocznego ma za zadanie uwzględniać dobór zajęć dostosowanych do samopoczucia wynikającego ze zmian klimatycznych występujących w różnych porach roku [[7, s. 48-84].

3. Zdrowotną, ukierunkowaną na walory zdrowotne turystyki. Wskazującą na konieczność oderwania się od środowiska zanieczyszczonego na rzecz przebywania w środowisku nieskażonym. Odnosi się do wysiłku- Może ona być realizowana np. w trakcie wędrowek w korzystnym klimacie (pobyt nad morze, zbiornikami wodnymi, w lasach, górach). Łączona jest często z turystyką kwalifikowaną, jako szkołą hartowania organizmu i uodpornienia na przeciwności losu. W procesie wychowania zdrowotnego jest ona wiązana z ogólnym rozwojem, poprawą sprawności i wydolności; umacnianiem zdrowia; odpornością, hartowaniem organizmu; przeciwdziałanie procesom starzenia; regenerację sił fizycznych i psychicznych; zaspokojenie potrzeb zdrowotnych; poszanowanie życia i zdrowia [7, s. 48-84].

4. Edukacji kulturalnej, obejmującej całokształt dorobku ludzkości gromadzonego na przestrzeni dziejów. Funkcja dotyczy rozwijania aktywności kulturalnej, awansu kulturalnego; ułatwiania kontaktu z wytworami i dziełami artystycznymi, aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym; kształtowania wrażliwości emocjonalnej; aktywizacji kulturalnej środowiska; motywującą do realizacji prac na rzecz rozwoju kulturalnego (ratowanie zabytków, plenery, pielęgnowanie zasobów); wyrabiania postawy opiekuńczej do dzieł kultury; kształtującą zainteresowanie kulturą; umożliwiającą przeżycie zjawisk w naturalnym środowisku; tworzenia podstaw dla związków z kulturą. Funkcja ta będąc źródłem twórczej ekspresji umożliwiała uczestnictwo w kulturze; stanowiła podstawę wychowania estetycznego; kształtowała pożyteczne sposoby spędzania czasu; oraz zaspokajała potrzebę kulturalnej rozrywki i zabawy [7, s. 48-84].

5. Poznawczą. Funkcja ta była doceniana już w starożytności na przykładzie przekazu o wyprawie Jezusa z karawaną kupiecką do Indii. Każda wycieczka, wyjazd i pobyt turystyczny kształcą w sposób nawet niezauważalny dla uczestnika. Turystyka przygodowa i ekstremalna, szkolna czy też wycieczka zakładowa stwarza szanse poznawania, odkrywania, sprawdzania, nabywania nowego doświadczenia, wiedzy, umiejętności itd. Funkcja ta powinna: zaspokajać i kształtować potrzeby poznawcze; rozwijać zainteresowania, uzdolnienia; być elementem pracy dydaktyczno – wychowawczej; kształtować umiejętność obserwacji; być formą zdobywania umiejętności i nawyków; kształtować naukowy pogląd na świat; wzbogacać umiejętności i wiadomości oraz nawyki samokształcenia; wiązać treści programów szkolnych z życiem; ułatwiać zdobywanie wiedzy; umożliwiać międzyprzedmiotową korelację wiedzy; sprzyjać pogładowemu kształceniu; odformalizować proces nauczania; uczyć samodzielnego i racjonalnego myślenia [7, s. 48-84].

6. Ekonomiczną, wynikającą z konsumpcji turystycznej wyrażanej przez ekonomistów w trzech etapach: I: przygotowanie do wyjazdu pobudzające w gospodarce regionu wysyłającego, czyli zmiany w strukturze konsumpcji, np. popyt na sprzęt turystyczny; pobudzenie inwestycji, produkcji artykułów związanych z wyjazdem, wzrost zatrudnienia, podatki; powstawanie instytucji związanych z podróżowaniem; II i IV etap: podróż do celu i powrót, które są korzystne z uwagi na wzrost zatrudnienia w transporcie i z obsługą podróżnych, pobudzanie innych sektorów związanych z transportem. III: przebywanie turysty w miejscu pobytu wiąże się z napływem środków pieniężnych, aktywizacją zawodową, popytem w regionach recepcji, pobudzeniem produkcji, sprzedaży w tych regionach, wzrostem dochodów miejscowych, co przyczynia się do popytu i produkcji [7, s. 48-84].

7. Miastotwórczą (urbanistyczną), przyczyniająca się do wzrostu zatrudnienia i osiedlania się nowych mieszkańców. Ma wpływ na kierunki i zmiany turystyczne obszaru. Powstają nowe aglomeracje miejskie, kurorty, co wyraźnie widoczne jest w kurortach nadmorskich np. w Europie. Najlepiej widoczna jest w miejscowościach turystycznych, gdzie walory turystyczne przyciągają turystów i inwestorów [7, s. 48-84], [9, s. 87-112].

8. Etniczną, w której jednym z motywów jest szukanie własnych korzeni. Można ją nazwać sentymentalną z uwagi na motyw powrotów do korzeni, tradycji, kultury. Jest bardzo istotna z uwagi na fakt iż większość mieszkańców dużych miast w Polsce wywodzi się ze środowisk wiejskich. Funkcja ma także szczególne znaczenie dla emigrantów, poprzez stworzenie kontaktu z krajem ojczystym, co jest min. celem Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Funkcji ta sprzyja kultywowanie odrębności kulturowej. Cechami tej funkcji są: świadomość związków etnicznych i społeczno – kulturowych z danym krajem; motywacje o decyzji podróży; świadomość celów (odwiedziny rodziny, określonego miejsca, przyjaciół, względy religijne, imprezy kulturalne, sportowe (np. przeglądy kulturalne i igrzyska polonijne); oraz względy emocjonalne (tęsknota, nostalgia, konfrontacja wyobrażeń) [7, s. 48-84].

9. Polityczną, związana jest z kształtowaniem wizerunku kraju za granicą, określaniem charakteru stosunków z innymi krajami i procesów integracyjnych. Może być realizowana na obszarze turystyki krajowej. Jak zauważył T. Łobożewicz i G. Bieńczyk odnosi się do patriotycznych i obywatelskich zadań w zakresie kształtowania świadomości narodowej, rozwijania uczuć patriotycznych w atmosferze zainteresowania krajem oraz odpowiedzialności za jego losy [7, s. 48-84].

10. Funkcja kształtowania świadomości ekologicznej, odnosząca się do doprowadzenia turystów do kontaktu ze środowiskiem przyrodniczym, jako miejsca działalności turystycznej (np. rezerваты, parki krajobrazowe) i przestrzegania zasad etycznych, do których można zaliczyć: ograniczone zasoby świata, które muszą służyć także innym pokoleniom; przestrzegania praw i zasad natury; dostosowanie sposobu życia do warunków środowiska.

3. Problem, cel, hipoteza, metoda i obiekt badań

Jak już wspomniano we wstępie spotykamy się z problemem braku optymalnych kryteriów dla ocen gospodarstw agroturystycznych.

Jak sugeruje temat prezentacji zastosowanie oceny stopnia realizacji funkcji turystycznych, jako kryteriów oceny gospodarstw agroturystycznych jawi się też celem opracowania.

W stosunku do problematyki i celu, zawarto pytanie badawcze: *Jakie funkcje turystyczne realizowane są w wybranych gospodarstwach agroturystycznych?*

W badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego i metodą ekspertów. Technika, jaką zastosowano w badaniach był kwestionariusz ankiety oparty o model funkcji turystycznych.

Założono, że funkcje turystyczne są realizowane w różnym zakresie w konkretnych obiektach turystycznych. Do naszych badań pilotażowych wybrano pięć różnych obiektów o bardzo dużym stopniu zróżnicowania pod względem kapitału, miejsc pracy, rentowności i zysków. Powyższe kategorie w naszych badaniach nie były brane pod uwagę. Stopień realizacji funkcji był oceniony przez trójkę ekspertów, którzy odwiedzili te gospodarstwa minimum trzykrotnie w latach 2011-2012. Stopień realizacji funkcji był oceniany w skali 7-punktowej.

4. Wyniki badań własnych

Na pierwszym miejscu w dokonanych badaniach oceniających stopień realizacji funkcji turystycznych umiejscowiła się Farma Mazurska uzyskując 47 pkt, osiągając przy tym trzy najwyższe oceny za funkcje: zdrowotną, wychowawczą i poznawczą realizowaną przez poznawanie procesów gospodarczych, wyrób masła, pieczenie chleba, hodowlę drobiu i zwierząt. Na farmie występują wszystkie typowe gatunki zwierząt gospodarskich, np. 6 koni, stado bydła hodowlanego, owce, kozy, zwierzęta futerkowe, drób hodowany metodą wolnego wybiegu. Funkcję zdrowotną i funkcje wychowawczą (wychowanie poprzez pracę, naśladownictwo: możliwość lepienia i wypieku zabawek z ciasta, oglądania i dokarmiania zwierząt itp. Był to jedyny obiekt agroturystyczny z pośród badanych, w którym były wszystkie gatunki zwierząt, ptactwa oraz zwierzęta futerkowe. W gospodarstwie serwowano zdrową żywność – swojskie jedło łącznie z chlebem z własnego wypieku, swojskim masłem i innymi produktami. Warty podkreślenia jest funkcjonowanie gospodarstwa w oparciu o model rodzinny. Podstawowym atutem jest oferta bardzo dużej ilości najtańszych miejsc noclegowych pod hasłem „*tanie spanie na sianie w sąsiedku*”(tab. 1).

Na drugim miejscu usytuowała się Osada Jaćwiesko – Pruska. W gospodarstwie tym dokonano m.in. rekonstrukcji osady średniowiecznej z płotem palisadowym, zwodzonym mostem oraz dwoma wieżami i miejscami noclegowymi. W gospodarstwie znajdowało się 5 koni pod siodło. Atrakcją tego gospodarstwa jest kamienny krąg oraz włączenie obrzędów i opowiadań mistycznych opartych o legendy pogranicza żmudzkiego. Osada otrzymała największą ilość ocen maksymalnych. Były to oceny za funkcję edukacji kulturowej, funkcję miastotwórczą, polityczną i etniczną. Warty

podkreślenia jest fakt, że swoją atrakcyjność turystyczną gospodarstwo zbudowało w

Lp.	Funkcje turystyczne						
	Gospodarstwo agroturystyczne	Farma Mazurska	Osada Jaćwiesko Pruska	Giże Marcza k	Piękna Góra Safari	Ogród Bajek	Razem
1.	Funkcja wychowawcza	7	2	5	1	3	18
2.	Funkcja wypoczynkowa	5	3	7	1	2	18
3.	Funkcja zdrowotna	7	2	5	1	3	18
4.	Funkcja etniczna	5	7	3	1	2	18
5.	Funkcja poznawcza	7	5	3	2	1	18
6.	Funkcja edukacji kulturowej	5	7	1	3	2	18
7.	Funkcja ekonomiczna	3	2	7	5	1	18
8.	Funkcja polityczna	3	7	6	2	1	18
9.	Funkcja miastotwórcza	5	7	3	2	1	18
Razem		47	42	40	18	16	

Tab. 1. Ocena stopnia realizacji funkcji turystycznych wybranych obiektów Źródło: opracowanie własne

terenie dziewiczym. Przykładem wykorzystania wierzeń i legend jest kamienny krąg utożsamiany z magiczną mocą.

Wykorzystanie walorów małej architektury obronnej, zwodzonego mostu oraz baszt z miejscami noclegowymi, umiejętne połączenie atrakcji i walorów w całościowy pakiet prezentowany przez fascynata – właściciela – przewodnika pozwoliło na uplasowanie się gospodarstwa na drugim miejscu. Naszym zdaniem na podkreślenie zasługuje przykład budowania atrakcji agroturystycznej w miejscu nieatrakcyjnym turystycznie poprzez zastąpienie walorów ich makietami, oraz legendami związanymi z historią pogranicza żmudzkiego.

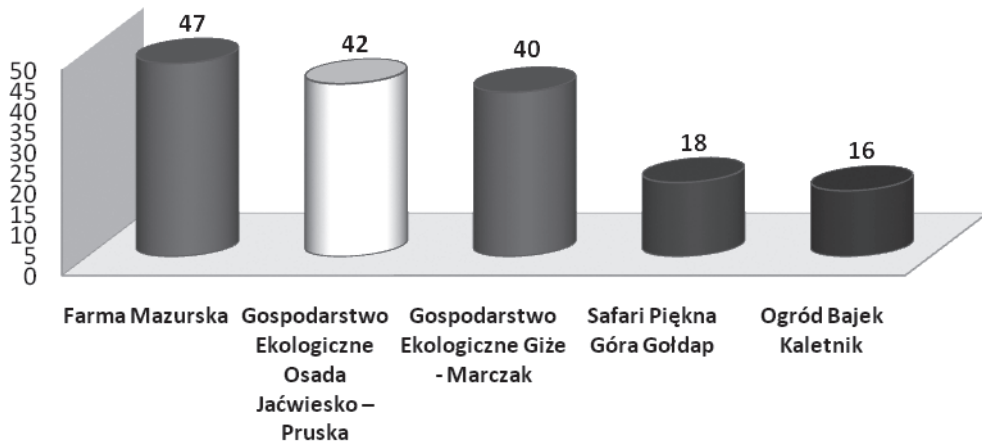
Na trzecim miejscu uplasowano gospodarstwo agroturystyczne (ekologiczne) Giże – Marczak, gospodarstwo tzw. z najwyższej półki, zajmujące 21ha, hotel podwyższonym standardzie, jezioro, wyciąg narciarski typu „talerzykowego”, domki letnie dla dzieci oraz sale dla zajęć w ramach usług „zielonej szkoły”. Na terenie znajdują się dostępne plantacje malin. Przed hotelem i restauracją znajdują się: jezioro zarybiane i przybrzeżna sauna. Gośćmi tego gospodarstwa był prezydent RP – L. Kaczyński, oraz goście wielu ambasad i urzędów centralnych.

Na czwartym miejscu (18pkt) oceniono gospodarstwo specjalistyczne „Safari” założone na powierzchni 350 h, posiadające ok. 20 jezior i oczek wodnych, ogrodzone wysokimi siatkami leśno – drogowymi. W gospodarstwie występują na swobodzie bardzo duże stada saren, jeleni, dzików, żubrów. W wolierach prezentowane są okazy ptactwa ozdobnego. Z uwagi na obszar i dziką zwierzynę, możliwość jej oglądania i

dokarmiania z przyczep ciągnikowych, gospodarstwo pełni istotną funkcję poznawczą i edukacyjną. Właściciele posiadają dwie restauracje oraz wyciąg narciarski wraz obrotową wieżę widokową i restauracją.

Na piątym miejscu usytuowało się gospodarstwo zajmujące powierzchnię ok 2ha prezentujące produkt odmienny od tradycyjnie pojmowanej agroturystyki – jest nim Ogród Bajek. Produkt tego obiektu jest oparty o postacie z krainy bajek (ryc. 2).

Ryc. 2. Realizacja funkcji turystycznych wybranych obiektów Źródło: opracowanie własne

Baśniowe postacie w wielkościach naturalnych, usytuowane we właściwie oddanej scenerii uzupełniają zgadywaną terenową z nagrodami dla najlepszych (ryc. 3).

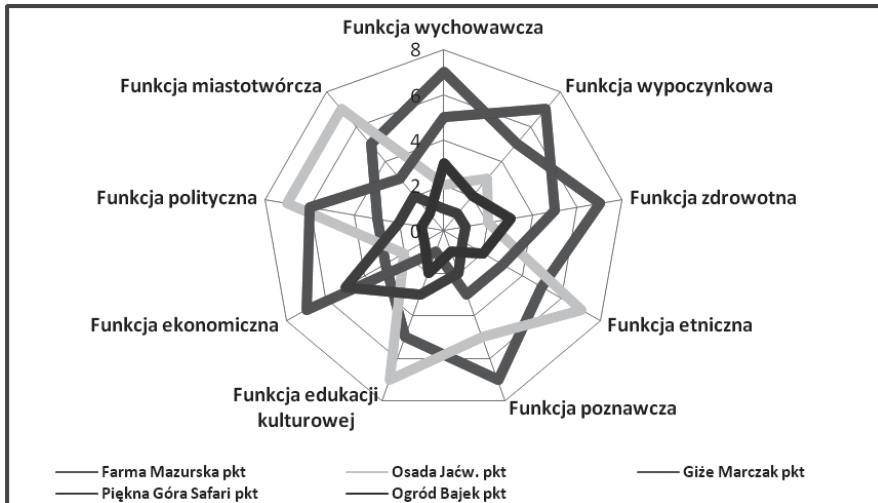
Gospodarstwo to wskazuje na niewykorzystane do tej pory formy tematyczne, lub możliwość łączenia wielu form specjalistycznych w swoiste pakiety skierowane do najmłodszych odbiorców, dla których kulturalna agroturystyka nie jest w pełni zrozumiała.

5. Podsumowanie i wnioski

Na podstawie opisu badań można stwierdzić, iż każde z gospodarstw realizuje w różnym stopniu wybrane funkcje turystyczne. Można mieć nadzieję, że zajmowane się tematyką funkcji turystycznych przyczynia się do zachowania i reprodukcji folkloru, obiektów, lokalnych umiejętności i talentów, sprzyjając także budowaniu nowego wizerunku regionu.

Niewątpliwie dla zachowania i rozwoju funkcji agroturystycznych wielce przydatnym byłby patronat władz regionalnych i lokalnych oraz mecenat władz politycznych. Rozwój gospodarstw agroturystycznych zaliczyć można do dobrych inwestycji rodzinnych lokalnych zmniejszających bezrobocie oraz wydatnie zwiększające dochodowość mieszkańców.

Wnioski: Zasadnym byłaby ocena funkcji turystyki innych obiektów agroturystycznych oparta na zwiększonej próbie badawczej (goście, eksperci, właściciele) w

Ryc. 3. Ocena stopnia realizacji funkcji turystycznych wybranych obiektów. Źródło: opracowanie własne

określonych porach roku. Tego rodzaju badania można byłoby wykorzystać, jako kryterium specjalizacji gospodarstwa agroturystycznego.

Do możliwych i wartych opisów i analiz należą gospodarstwa rybackie stosujące tradycyjne techniki połowu. Do innych wartych uwagi władz lokalnych i regionalnych należą gospodarstwa zajmujące się wikliniarstwem, garncarstwem, pszczelarstwem, kowalstwem, rzeźbiarstwem, pisankarstwem itp.

Powyższa uwaga ma jedynie wymiar postulatyczny, mogący przyczynić się do rozwoju turystycznego regionu.

Literatura

1. Andrzejewska H., Kolendo T., Smoleńska O., 2006, *Jakość w agroturystyce* [w:] S. Bosiacki, B. Raszka (red.) *Gospodarka turystyczna XXI wieku globalne wyzwania i zagrożenia*, wyd. AWF w Poznaniu, Poznań
2. Gonda – Soroczyńska E. 2008, *Funkcja turystyczno – rekreacyjna wsi*, *Architektura* (7)/1 Scientiarum Polonorum ACTA, s. 63-80
3. Jaszczak A., 2009, „Melkhuske” – droga mleczna? *O produkcji turystycznym w regionie Ostfriesland* [w:] P. Palich (red.) *Marka wiejskiego produktu turystycznego*. Monografia. Wydawnictwo Akademii Morskiej w Gdyni, Gdynia, s. 336-340
4. Kachniewska M., 2011, *Funkcja turystyczna jako determinant jakości życia na wsi*, *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin.* 2011, *Oeconomica* 288 (64), s. 53–72.
5. Kowalski T., 2009, *Agroturystyka jako nowa forma aktywności społeczno – ekonomicznej mieszkańców wsi* [w:] R. Muszkieta, W. Żukow. M. Nap (red.) *Społeczne i ekonomiczne aspekty turystyki i rekreacji*, Seria Monografie 2/09, Wydawnictwo Ośrodek Rekreacji, Sportu i Edukacji w Poznaniu, Poznań – Bydgoszcz, s. 144-154.
6. Kryński Z., 2003, *Kategoryzacja gospodarstw a jakość usług agroturystycznych*, [w:] *Turystyka wiejska w Polsce – od rozproszonych działań do kompleksowej strategii. Materiały międzynarodowej Sesji Naukowej. X Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne, Kraków 15-17 września 2003*, Zeszyt 90. Część II. Szczegółowe uwarunkowania rozwoju agroturystyki, Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie nr 402, Kraków, s. 105-117.
7. Łobozewicz T., Bieńczyk G., 2001, *Podstawy turystyki*, wyd. Wyższa Szkoła Ekonomiczna,

Warszawa

8. Marks M., Marks E. 2009, *Wpływ agroturystyki na zachowanie dziedzictwa kulturowego polskiej wsi* [w:] P. Palich (red.) *Marka wiejskiego produktu turystycznego. Monografia*. Wydawnictwo Akademii Morskiej w Gdyni, Gdynia, s. 217-225
9. Napierała M., Żukow W., Muszkieta R., 2009, *Czynniki wpływające na rozwój turystyki. Funkcje i dysfunkcje turystyki* [w:] Z. Kwaśniak, (red.), *Współczesne wyzwania turystyki i rekreacji dla zdrowia: zagadnienia pielęgnacyjne i fizjoterapeutyczne Current challenges of tourism and recreation to the health: issues in nursing and physiotherapeutic*, wyd. Publishing House, Radomska Szkoła Wyższa, Radom, ss. 87-112.
10. Niemczyk A. 2009, *Wiejska turystyka kulturowa jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów* [w:] P. Palich (red.) *Marka wiejskiego produktu turystycznego. Monografia*. Wydawnictwo Akademii Morskiej w Gdyni, Gdynia, s. 157-164
11. Smoleńska O., 2006, *Rekreacja ruchowa w programach imprez agroturystycznych* [w:] A. Dąbrowski, R. Rowiński (red.) *Rekreacja ruchowa w ofercie agroturystycznej* [w:] *Strategia rozwoju turystyki w Polsce na lata 2007-2013 – założenia teoretyczne dla praktyki*, Wyd. AWF w Warszawie, Warszawa agrobadania.pl/rekreacja.pdf
12. Smoleńska O., 2008, *Edukacja kulturowa w ofercie gospodarstw agroturystycznych* [w:] M. Kazimierzczak (red.) *W kregu humanistycznej refleksji nad turystyką kulturową*, wyd. AWF w Poznaniu, Poznań

Źródła internetowe

1. www.agrobadania.pl
2. www.ekoturystyka.com.pl/
3. www.masurenhof.info/html/po_polsku.html
4. www.ogrodbajek.pl
5. www.palfilm.boo.pl/suwalszczyzna/osada.html
6. www.turystycznebadania.pl
7. www.zajazd-rudziewicz.pl/index.php?akt_str=safari0

The development of agritourism in Europe dates back to the 19th century and was always appreciated by virtue of clear air and water, lack of pollution as well as the elements of folklore. The protection of the environment, the modernization and the reduction of the technologies harmful to our health as well as the care for national heritage contributed to the development of agritourism farms. Although the farms got the ‘green light’ they are not always appreciated. As a result, it was decided to use a grade scale (points) in order to evaluate to what extent the agritourism farms fulfill their universal touristic functions. The study suggests using the point scale to assess the realization of touristic functions in chosen farms. The evaluation is based on the experts’ method. According to this evaluation the first place was given to a farm called ‘Farma Mazurska’: 47 points; the second place was given to an ecological farm called ‘Gospodarstwo Ekologiczne Osada Jaćwiesko – Pruska’: 42 points; the third place was given to an ecological farm called ‘Gospodarstwo Ekologiczne Gize Marczak’. The fourth place was given to an ecological farm called ‘Gospodarstwo Ekologiczne Safari’ in Piękna Góra and the fifth to ‘Ogród Bajek’ in Kaletnik. The choice of the point scale confirmed the rationality of its application.

Dorota Kozłowska dr, Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku, Białystok, Polska

Wojciech Ryszkowski dr hab. prof. AWF, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Warszawa, Polska.